

UCHWAŁA

Dnia 24 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSA Katarzyna Polańska-Farion

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z powództwa N. K. sp. z o.o. w W.

przeciwko C. sp. z o.o. w P.

o zapłatę,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 24 kwietnia 2014 r.

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Okręgowy w W.

postanowieniem z dnia 28 listopada 2013 r.,

„Czy osoba będąca członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością uprawniona z mocy postanowień umowy spółki do reprezentowania spółki łącznie z drugim członkiem zarządu, może zostać ustanowiona pełnomocnikiem do określonego rodzaju czynności przez zarząd tej spółki?”

podjął uchwałę:

Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, uprawniony według umowy spółki do jej reprezentowania łącznie z drugim członkiem zarządu, może być ustanowiony pełnomocnikiem do czynności określonego rodzaju.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 28 maja 2013 r. oddalił powództwo N. K. sp. z o.o. przeciwko C. sp. z o.o. Ustalił, że powódka dochodziła należności wynikających z zawartej w dniu 24 czerwca 2008 r. z pozwaną umowy najmu lokalu użytkowego. Pozwana broniła się zarzutem nieważności umowy. Twierdziła, że umowę w imieniu wynajmującego podpisała B. T., która nie była uprawniona do składania oświadczeń woli w jej imieniu. Była bowiem członkiem zarządu spółki, który nie był uprawniony do jednoosobowej reprezentacji spółki. Zostało jej wprawdzie udzielone pełnomocnictwo przez uprawnionego do jednoosobowej reprezentacji spółki członka zarządu P. P. – R., które uprawniało do zawierania określonych rodzajowo umów w imieniu spółki, to jednak nie było ono skuteczne. Pozwana wyznaczyła powódce trzydniowy termin do potwierdzenia umowy najmu. Ta ostatnia w odpowiedzi wskazała na brak podstaw do konieczności potwierdzenia z jej strony umowy najmu.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo było bezzasadne tylko z tego powodu, że umowa najmu była nieważna, gdyż B. T. nie mogła zawierać skutecznie umów najmu. Uznał, że ustanowienie pełnomocnikiem członka zarządu spółki wydaje się *prima facie* naruszać zasady łącznej reprezentacji spółki. Sąd Rejonowy powołał stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w uchwale z dnia 23 sierpnia 2006 r., III CZP 68/06 (OSNC 2007, nr 6, poz. 82), które dopuściło możliwość ustanowienia członka zarządu spółki jej pełnomocnikiem do poszczególnych czynności prawnych. Podkreślił jednak, że to stanowisko nie jest dla niego wiążące, a on sam „nie do końca podziela pogląd wyrażony w uchwale”.

Pozwana wniosła apelację od wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w W. przy rozpoznawaniu apelacji powziął wątpliwość wyrażoną w zagadnieniu prawnym przedstawionym do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawowe znaczenie w rozważanym zakresie ma uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2006 r., III CZP 68/06, według której członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, uprawniony umową spółki do jej

reprezentowania łącznie z drugim członkiem zarządu, może być ustanowiony pełnomocnikiem do poszczególnych czynności. Sąd Najwyższy podkreślił, że punktem wyjścia dla rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego powinno stać się założenie, że przepisy kodeksu cywilnego znajdują zastosowanie także w odniesieniu do czynności prawnych z zakresu prawa handlowego, jeżeli nic innego nie wynika z przepisów ustawy. Obowiązywanie takiej zasady uzasadnia w pierwszej kolejności art. 2 k.s.h., stanowiący – w związku z art. 1 § 1 – że w sprawach tworzenia, organizacji, funkcjonowania, rozwiązywania, łączenia, podziału i przekształcania spółek handlowych, w braku uregulowań zawartych w tym kodeksie, stosuje się przepisy prawa cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio. Pogląd, że zastosowanie przepisów kodeksu cywilnego w odniesieniu do czynności prawnych z zakresu prawa handlowego może zostać wyłączone tylko wyraźnym przepisem ustawy, wynika także z orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1998 r., I CKN 670/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 219). Wychodząc z tego założenia należy zwrócić uwagę, że dopuszczalność ustanowienia pełnomocnikiem spółki członka jej zarządu nie została ustawowo wyłączona; brak ustawowego zakazu udzielenia takiego umocowania. Ponadto obowiązują uregulowania ustawowe pozwalające na przyjęcie, że system prawny dopuszcza możliwość udzielenia pełnomocnictwa członkowi zarządu osoby prawnej, a więc także spółki kapitałowej. Wskazać należy art. 55 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1443; dalej: „Pr. spółdz.”), dopuszczający wyraźnie możliwość udzielenia jednemu z członków zarządu pełnomocnictwa do dokonywania czynności prawnych związanych z kierowaniem bieżącą działalnością gospodarczą spółdzielni lub jej wyodrębnionej organizacyjnie i gospodarczo jednostki, a także pełnomocnictwa do dokonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych. Do podobnych wniosków prowadzą uregulowania zawarte w art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 596 ze zm.) i art. 50 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1384). Odwołać się także należy do uregulowań

zawartych w kodeksie spółek handlowych: do art. 205 § 3, z którego wynika możliwość udzielenia prokury także członkowi zarządu, oraz do art. 214 i art. 243 § 3, wskazujących, że zakazy pełnienia przez członków zarządu spółki określonych funkcji czy podejmowania określonych działań zostały w ustawie wyraźnie przewidziane. Zdaniem Sadu Najwyższego, dopuszczenie możliwości udzielenia pełnomocnictwa jednemu z członków zarządu spółki nie prowadzi do obejścia prawa. Organ osoby prawnej oraz jej pełnomocnik to dwie odrębne instytucje prawne i nie należy ich utożsamiać. Kompetencja członka zarządu do działania samodzielnie lub wspólnie z innym członkiem zarządu wynika z ustawy i umowy spółki, a działania takiego podmiotu są działaniami samej osoby prawnej (por. art. 38 k.c.). Kompetencja pełnomocnika wynika z umocowania, a więc czynności prawnej dokonanej przez osobę prawną. Pełnomocnik działa w imieniu i na rzecz innej osoby, w rozważanej sytuacji w imieniu i na rzecz spółki, a także w granicach umocowania. Ewentualne braki w zakresie reprezentacji spółki są oceniane na podstawie art. 39 k.c., natomiast działanie przez daną osobę przy braku umocowania lub z przekroczeniem jego granic podlega ocenie na podstawie art. 103-105 k.c. Ustanowienie członka zarządu spółki jej pełnomocnikiem nie powoduje ustania lub ograniczenia jego funkcji jako piastuna organu osoby prawnej, a samo udzielenie pełnomocnictwa pozostaje bez wpływu na zasady reprezentacji spółki przez jej zarząd. Sąd Najwyższy podkreślił następnie, że udzielenie pełnomocnictwa członkowi zarządu spółki nie zagraża też bezpieczeństwu i pewności obrotu. Każdy, kto dokonuje czynności prawnej z drugą osobą, powinien określić, w jakim charakterze działa. Pełnomocnik nie może zataić, że działa w imieniu i na rzecz innej osoby (mocodawcy), a jego kontrahent powinien ustalić, czy rzeczywiście ma do czynienia z pełnomocnikiem spółki. Obrót, w jakim uczestniczą spółki, ma zwykle charakter profesjonalny, zatem podmiot występujący jako pełnomocnik powinien wyraźnie określić swój status, natomiast jego kontrahent powinien dążyć do zweryfikowania uzyskanych informacji. Według Sądu Najwyższego, za dopuszczalnością udzielenia pełnomocnictwa członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością umocowanemu do reprezentowania tej spółki przemawiają względy praktyczne. Zdarzają się sytuacje, w których potrzeba dokonania określonej czynności prawnej występuje w okresie, gdy z jakichkolwiek

przyczyn jest niemożliwe lub znacznie utrudnione wspólne działanie członków zarządu uprawnionych do łącznego reprezentowania spółki. W takiej sytuacji zostaje udzielone pełnomocnictwo do dokonania czynności i jeden z członków zarządu uprawnionych do łącznej reprezentacji spółki jest osobą właściwszą niż osoba trzecia, choćby z racji lepszego rozeznania w sprawach spółki. Zakaz udzielania pełnomocnictwa członkowi zarządu mógłby prowadzić do komplikacji i utrudnień w funkcjonowaniu takiej osoby prawnej.

Sąd Najwyższy również w innych orzeczeniach dopuszczał możliwość udzielenia pełnomocnictwa członkowi zarządu. W wyrokach z dnia 6 listopada 2008 r., III CSK 209/08 (niepubl.) oraz z dnia 27 listopada 2007 r., IV CSK 263/07 (niepubl.) przyjął dopuszczalność ustanowienia członka zarządu pełnomocnikiem procesowym spółki. W wyroku z dnia 4 lutego 2010 r., IV CSK 416/09 (niepubl.) podkreślił, że z zasady reprezentacji łącznej nie wynika konieczność udzielenia także pełnomocnictwa łącznie kilku osobom. Działanie jednego, skutecznie umocowanego pełnomocnika, nie podważa zatem wymagania w zakresie reprezentacji łącznej. Również w postanowieniu z dnia 18 lutego 2005 r., V CZ 519/04 (niepubl.) Sąd Najwyższy nie wykluczył dopuszczalności ustanowienia członka zarządu pełnomocnikiem spółki.

W pełni aprobując stanowisko zajęte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2006 r., III CZP 68/06, należy rozważyć, czy ma ono zastosowanie również w wypadku, gdy zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udziela jednemu ze swoich członków pełnomocnictwa do dokonywania czynności określonego rodzaju. Na tak postawione pytanie należy udzielić odpowiedzi twierdzącej. W polskim prawie (art. 98 k.c.) przyjęto trójpodział typów pełnomocnictwa, wyróżniając pełnomocnictwo ogólne, pełnomocnictwo określające rodzaj czynności (pełnomocnictwo rodzajowe lub gatunkowe) oraz pełnomocnictwo do poszczególnej czynności (pełnomocnictwo szczególne). Wykładnia językowa art. 98 k.c. prowadzi do wniosku, że pełnomocnictwo rodzajowe jest zdecydowanie bliższe pełnomocnictwu szczególnemu niż ogólnemu, przede wszystkim dlatego, że - podobnie jak pełnomocnictwo szczególne - dotyczy czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, a pełnomocnictwo ogólne obejmuje umocowanie do czynności zwykłego zarządu. Do analogicznych wniosków prowadzi wykładnia

historyczna, uwzględniająca regulację w art. 95 kodeksu zobowiązań, oraz wykładnia prawnoporównawcza. Zarówno dawny art. 95 kodeksu zobowiązań, jak i w konsekwencji obecnie obowiązujący art. 98 k.c. były bowiem wzorowane na § 1008 kodeksu cywilnego austriackiego, według którego pełnomocnictwo jest ogólne albo szczególne, przy czym to drugie oznacza umocowanie do dokonywania czynności prawnych określonego gatunku lub czynności ściśle określonych. W prawie francuskim przyjęto natomiast dychotomiczny podział typów pełnomocnictwa na pełnomocnictwo ogólne i szczególne, przy czym to drugie obejmuje również umocowanie do dokonania kilku czynności tego samego rodzaju (art. 1987 kodeksu cywilnego francuskiego). Również wykładnia systemowa potwierdza tezę o silnych związkach pełnomocnictwa rodzajowego i szczególnego. Należy w związku z tym podkreślić, że wymienione typy pełnomocnictwa zostały tak samo potraktowane w art. 55 § 1 Pr. spółdz., zgodnie z którym zarząd może udzielić jednemu z członków zarządu pełnomocnictwa do dokonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale.